

**PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA Z JĘZYKA POLSKIEGO
DLA KLASY PIĄTEJ
SP im. PAPIEŻA JANA PAWŁA II
W MONIATYCZACH**

I. SPRAWDZANIE I OCENIANIE OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW

Na lekcjach języka polskiego **uczeń jest oceniany** za:

- wiedzę i umiejętności, których zakres określony jest podstawą programową i ogólnymi oraz szczegółowymi wymaganiami na poszczególne oceny,
- zaangażowanie w pracę na lekcji.

Ocenianie bieżące ucznia obejmuje:

- wypowiedzi ustne,
- wypowiedzi pisemne,
- technikę czytania,
- czytanie ze zrozumieniem,
- znajomość treści przeczytanych lektur,
- recytację,
- ortografię i interpunkcję,
- aktywność i zaangażowanie w pracę na lekcji,
- prace dodatkowe,
- udział w konkursach,
- prowadzenie zeszytu.

Formy i sposoby oceniania:

- prace pisemne (dłuższe i krótkie formy wypowiedzi),
- prace klasowe,
- sprawdziany,
- odpowiedzi ustne,
- dyktanda,
- kartkówki,
- kontrola zeszytu przedmiotowego,
- kontrola zeszytu ćwiczeń,
- recytacja z pamięci,
- praca w grupie,
- praca domowa,
- zaangażowanie w pracę na lekcji.

Częstotliwość oceniania:

- prace klasowe - raz w półroczu,
- sprawdziany, wypracowania – około dwóch - trzech razy w półroczu,
- kartkówki i dyktanda - według potrzeb,
- prace domowe i aktywność oraz umiejętność pracy w grupie, zadania dodatkowe, odpowiedzi ustne oceniane są w zależności od potrzeb i sytuacji; nie muszą dotyczyć wszystkich uczniów,
- zeszyt przedmiotowy i zeszyt ćwiczeń - przynajmniej raz w roku szkolnym,
- recytacja – minimum raz w roku.

Skala ocen:

1. Oceny bieżące, oceny klasyfikacyjne półroczne i oceny roczne ustala się w sześciostopniowej skali: ocena celująca – 6; ocena bardzo dobra – 5; ocena dobra – 4; ocena dostateczna – 3; ocena dopuszczająca – 2; ocena niedostateczna – 1.

2. Ocenę klasyfikacyjną półroczną i roczną wystawia się z uwzględnieniem wyżej wymienionej skali. Ocena klasyfikacyjna półroczna i roczna nie jest średnią ocen bieżących.

3. Prace pisemne są punktowane, a ocena końcowa uzależniona jest od liczby uzyskanych punktów:

- ocena niedostateczna od 0 do 30%
- ocena dopuszczająca od 31 do 50%
- ocena dostateczna od 51 do 74%
- ocena dobra od 75 do 90%
- ocena bardzo dobra od 91 do 96%
- ocena celująca od 97 do 100%

4. Za aktywność zamiast oceny używa się pomocniczo znaku „+” i stosuje się jego zamianę na oceny, zgodnie z regułą pięć plusów (+ + + + +) ocena bardzo dobra. Przez aktywność rozumiemy: częste zgłaszanie się na lekcji i udzielanie poprawnych odpowiedzi, poprawne wykonanie ćwiczenia, aktywną pracę w grupie, wykonywanie zadań dodatkowych.

5. Prace klasowe, dyktanda, recytacja oraz sprawdziany i omawianie lektur zapowiadane są z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem. Przed sprawdzianem oraz pracą klasową wiadomości są powtarzane.

6. Ocena jest jawna i na prośbę ucznia lub rodzica ustanie uzasadniana.

7. Zapewnia się wgląd do prac dziecka na prośbę rodzica, a prace pisemne są przechowywane w szkole do końca sierpnia roku, w którym są pisane.

Zasady i sposoby poprawy oceny.

- Uczeń ma prawo do jednej poprawy oceny niedostatecznej z pracy klasowej lub sprawdzianu w terminie i formie uzgodnionej z nauczycielem oraz zgodnie z zapisami statutu szkoły. Poprawiona ocena nie anuluje pierwszej oceny z pracy klasowej.
- Kartkówki nie podlegają poprawie.
- Wszystkie prace klasowe i dyktanda uczeń musi poprawić, czyli dokonać analizy i korekty popełnionych błędów.
- Jeżeli uczeń podczas pracy klasowej, sprawdzianu lub dyktanda pisze swoją pracę niesamodzielnie („ściąga”), otrzymuje ocenę niedostateczną bez możliwości poprawy.
- Uczeń może być w ciągu semestru trzy razy nieprzygotowany, z wyjątkiem zapowiedzianych prac kontrolnych, przeczytania lektury, recytacji, jednak musi to zgłosić przed zajęciami. Nauczyciel odnotowuje ten fakt w dzienniku jako nieprzygotowanie; przy czym za nieprzygotowanie uznawane są także: brak zeszytu, podręczników i pracy domowej. Zgłoszone przez ucznia nieprzygotowanie po wywołaniu go do odpowiedzi, skutkuje wpisaniem oceny niedostatecznej do dziennika.
- Nie ocenia się ucznia znajdującego się w trudnej sytuacji losowej po dłuższej (usprawiedliwionej nieobecności w szkole) przez trzy dni.
- Uczeń nieobecny dłuższy czas w szkole jest zobowiązany do nadrobienia zaległości i uzupełnienia zeszytu oraz zeszytu ćwiczeń niezwłocznie (do trzech dni).

Ustalenia końcowe

1. Przy ocenianiu nauczyciel uwzględnia możliwości intelektualne ucznia.
2. Jeżeli przewidywana ocena półroczna lub roczna jest oceną niedostateczną, nauczyciel

ma obowiązek poinformować o niej ucznia, a za pośrednictwem wychowawcy klasy jego rodziców (opiekunów prawnych) cztery tygodnie przed radą kwalifikacyjną.

3. Ustalona przez nauczyciela na koniec roku szkolnego ocena niedostateczna może być zmieniona tylko w wyniku egzaminu poprawkowego zgodnie z zasadami i zapisami statutowymi szkoły.
4. Uczeń z opinią lub orzeczeniem, wydanym przez PPP, ma dostosowaną formę wykonywania niektórych zadań i oceniany jest w oparciu o zalecenia poradni.
5. Ocena z przedmiotu nie ma wpływu na ocenę z zachowania .
6. Szczegółowe kryteria sprawdzania i oceniania prac pisemnych, zeszytu przedmiotowego ucznia oraz recytacji i dyktanda stanowią dodatek do PSO.
7. Sposoby oznaczania błędów i ich klasyfikacja stanowią dodatek do PSO. Nauczyciel ma obowiązek zapoznać uczniów ze sposobem oznaczania błędów.

OGÓLNE WYMAGANIA Z JEZYKA POLSKIEGO **DLA UCZNIĄ KLASY PIĄTEJ**

Celujący

Uczeń:

- w stopniu celującym opanował wiedzę i umiejętności objęte podstawą programową
- samodzielnie i twórczo rozwija własne zainteresowania i uzdolnienia (konkursy),
- buduje wypowiedzi ustne poprawne pod względem językowy, kompozycyjnym, merytorycznym, logicznym, o ciekawej treści,
- redaguje bezbłędne prace pisemne (poprawność ortograficzna, interpunkcyjna, językowa kompozycyjna), o interesującej treści i poprawnej formie,
- wzorowo, bezbłędnie, płynnie, wyraziście czyta tekst (także nowy),
- jest aktywny podczas zajęć, chętnie pracuje,
- bardzo uważnie słucha wypowiedzi innych.

Bardzo dobry

Uczeń:

- w stopniu bardzo dobrym (96 - 91 %) opanował wiadomości i umiejętności objęte podstawą programową,
- buduje wypowiedzi ustne poprawne pod względem językowym i kompozycyjnym,
- redaguje poprawne formy wypowiedzi pisemnych pod względem formy, ortografii, interpunkcji, języka, kompozycji,
- prace pisemne (pojedyncze błędy),
- płynnie czyta tekst o zróżnicowanej treści,
- bardzo dobrze rozumie treść czytanego tekstu,
- aktywnie bierze udział w lekcjach,
- uważnie słucha wypowiedzi innych.

Dobry

Uczeń:

- w stopniu dobrym opanował wiedzę i umiejętności objęte podstawą programową,
- buduje wypowiedzi ustne popełniając niewielką ilość błędów językowych, poprawne kompozycyjnie,
- redaguje poprawne pod względem formy i kompozycji wypowiedzi pisemne, popełniając niewielką ilość błędów,
- czyta płynnie,
- rozumie czytany tekst,
- jest aktywny na lekcji.

Dostateczny

Uczeń:

- w stopniu dostatecznym opanował wiedzę i umiejętności objęte podstawą programową,
- na ogół jego ustne wypowiedzi są zgodne z tematem, jednak niezbyt wyczerpujące i nie zawsze poprawne pod względem językowym,
- redaguje prace pisemne zazwyczaj poprawne pod względem formy i treści, zawierają
- jednak błędy ortograficzne, interpunkcyjne, językowe,
- czyta niezbyt płynnie, nie zawsze wyraźnie, nie zawsze przestrzega znaków
- przestankowych,
- częściowo rozumie czytany tekst,
- nie zawsze jest aktywny podczas lekcji,
- zazwyczaj słucha wypowiedzi innych.

Dopuszczający

Uczeń:

- w stopniu dopuszczającym opanował wiedzę i umiejętności objęte podstawą programową,
- jego ustne wypowiedzi nie zawsze zgodne są z tematem, cechują się dużą ilością
- błędów językowych, niepoprawnością kompozycyjną,
- redaguje prace pisemne zazwyczaj zgodne z tematem, nie zawsze jednak poprawne
- pod względem formy i kompozycji, odznaczają się dużą ilością błędów ortograficznych,
- interpunkcyjnych, językowych,
- czyta mało płynnie, niewyraźnie, przedstawiając litery, sylaby, nie przestrzega znaków
- interpunkcyjnych, jego technika czytania pozwala częściowo rozumieć czytany tekst,
- podczas lekcji często nie uważa, jest mało aktywny,
- często nie słucha wypowiedzi innych,

Niedostateczny

Uczeń:

- w stopniu niedostatecznym opanował wiedzę i umiejętności objęte podstawą programową,
- jego ustne wypowiedzi są nie na temat, bardzo krótkie, pełne błędów językowych,
- redaguje prace pisemne niepoprawne pod względem formy, nie na temat, z dużą ilością
- błędów, których sam nie potrafi poprawić,
- nie potrafi czytać płynnie, wyraziście nawet znanego już tekstu,
- nie jest aktywny, nie bierze czynnego udziału w lekcjach, nie wykonuje poleceń nauczyciela,
- nie słucha wypowiedzi innych.

SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENIANIA DLA KLASY V

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- skupia uwagę na krótkich wypowiedziach innych osób, rozumie ogólny sens słuchanych utworów, rozumie polecenia nauczyciela, wypowiedzi innych uczniów
- wskazuje najważniejsze informacje w wysłuchanym tekście, zwłaszcza w jego warstwowości, rozpoznaje proste intencje nadawcy
- reaguje na wypowiedzi innych werbalnie i niewerbalnie (mimiką, gestem, postawą)

CZYTANIE

- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w prostych tekstach literackich oraz typowych sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia i obserwacji
- rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, odmowę, przeprosiny, zaproszenie
- wskazuje najważniejsze informacje w odpowiednich fragmentach przeczytanego tekstu, zwłaszcza w dosłownej warstwie tekstu i wyrażone wprost
- odczytuje informacje zamieszczone na przykład w słowniczku przy tekście, przy obrazie
- rozumie ogólny sens czytanych utworów
- czyta teksty płynnie, stara się czytać je poprawnie pod względem artykulacyjnym
- stara się poprawnie akcentować wyrazy
- samodzielnie lub z niewielką pomocą nauczyciela lub uczniów wskazuje części składowe wypowiedzi: tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie, posługuje się akapitami
- rozpoznaje następujące formy wypowiedzi: życzenia, ogłoszenie, instrukcję, przepis
- wybiera najważniejsze informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

- wie, jakiego typu informacje znajdują się w słowniku ortograficznym, słowniku wyrazów bliskoznacznych i poprawnej polszczyzny
- potrafi sprawdzać pisownię wyrazu w słowniku ortograficznym
- pod kierunkiem nauczyciela odszukuje wyrazy w słowniku wyrazów bliskoznacznych i sprawdza użycie związków w słowniku poprawnej polszczyzny.

ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- mówi o swoich reakcjach czytelnicznych
- dostrzega zabiegi stylistyczne w utworach literackich, w tym funkcję obrazowania
- z pomocą nauczyciela wskazuje apostrofę, powtórzenia, zdrobnienia, obrazy poetyckie, uosobienie, ożywienie, wyraz dźwiękonaśladowczy
- zna pojęcia: *autor*, *adresat* i *bohater wiersza*
- odróżnia teksty użytkowe od literackich
- odróżnia utwory pisane wierszem i prozą
- krótko mówi o wybranych elementach świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: bohater, akcja, wątek, fabuła, wie, czym jest punkt kulminacyjny
- rozumie rolę osoby mówiącej w tekście (narrator)
- rozpoznaje na znanych z lekcji tekstach mit, bajkę, przypowieść i nowelę, podaje z pomocą nauczyciela ich główne cechy
- zna pojęcie *morał*, wyjaśnia go z pomocą nauczyciela
- zna pojęcia: *wers*, *zwrotka*, *rym*, *refren*, *rytm*
- wyodrębnia słuchowisko, plakat społeczny, przedstawienie i film spośród innych przekazów i tekstów kultury
- przypisuje podstawowe cechy bohaterom oraz ocenia ich postawy w odniesieniu do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość
- z pomocą nauczyciela podejmuje próby odczytania sensu metaforycznego utworów

II. Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- nawiązuje i podtrzymuje kontakt werbalny z innymi uczniami i nauczycielem, stosuje się do podstawowych reguł grzecznościowych właściwych podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem
- odróżnia sytuację oficjalną od nieoficjalnej i potrafi odpowiednio do typowej sytuacji komunikacyjnej skierować prośbę, pytanie, odmowę, wyjaśnienie, zaproszenie
- formułuje proste pytania i udziela prostych odpowiedzi pod względem konstrukcyjnym, stosuje wyrazy o znaczeniu dosłownym
- mówi na temat, opowiada o obserwowanych zdarzeniach, akcji książki, filmu
- wypowiada komunikaty zawierające proste informacje

- wyraża wprost swoje intencje
- w kilku zdaniach opisuje ilustrację, plakat oraz przedmiot, miejsce, postać, zwierzę itp.
- wygłasza tekst utworu z pamięci
- posługuje się pozawerbalnymi środkami wypowiedzi (mimiką, gestem)
- stara się poprawnie wymawiać i akcentować wyrazy
- składa skonwencjonalizowane życzenia, tworzy w punktach krótką wypowiedź o cechach instrukcji, np. zasady gry.

PISANIE

- stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu, dwukropek przy wyliczeniu, przecinek, myślnik w zapisie dialogu; dzieli wyrazy na sylaby, przenosi wyraz do następnego wersu
- poprawnie zapisuje głoski miękkie
- zna i próbuje stosować podstawowe zasady dotyczące pisowni wielką literą oraz pisowni ó– u, rz–ż, ch–h
- zna podstawowe zasady dotyczące pisowni *nie* z rzeczownikami, przymiotnikami, rzysłówkami, liczebnikami i czasownikami
- odróżnia nazwy własne od pospolitych i stara się stosować odpowiednie zasady dotyczące pisowni wielką literą
- zna i próbuje stosować podstawowe zasady układu graficznego listu oficjalnego, wywiadu, ramowego i szczegółowego planu wypowiedzi, ogłoszenia, zaproszenia, instrukcji, przepisu kulinarnego, dziennika, pamiętnika, notatki, streszczenia
- z pomocą nauczyciela zapisuje list oficjalny, wywiad, plan ramowy i szczegółowy, ogłoszenie, zaproszenie, instrukcję, przepis kulinarny, kartki z dziennika i pamiętnika, notatkę i streszczenie
- pisze krótkie opowiadanie odtwórcze i twórcze, dba o następstwo zdarzeń
- tworzy kilkuzdaniowy opis obrazu, rzeźby i plakatu
- stara się stosować akapit jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi
- stara się, by wypowiedzi były czytelne
- konstruuje i zapisuje kilkuzdaniowe wypowiedzi poprawne pod względem logicznym, stara się, by były one poprawne pod względem językowym
- przepisuje cytaty w cudzysłowie.

III. Kształcenie językowe

Zna podstawową wiedzę językową w zakresie:

- słownictwa (np. rozpoznaje zdrobnienia, potrafi dobrać parami wyrazy bliskoznaczne, stara się tworzyć poprawne związki wyrazowe)
- składni – konstruuje poprawne zdania pojedyncze, stosuje wielkie litery na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na końcu, rozróżnia zdania pojedyncze rozwinięte i nierozwinięte, złożone i równoważnik zdania, wskazuje podmiot i orzeczenie w typowym zdaniu, zna wypowiedzenia oznajmujące, rozkazujące i pytające, neutralne i wykrzyknikowe, wskazuje w zdaniu wyrazy, które łączą się ze sobą, rozpoznaje określenia rzeczownika i czasownika
- fleksji – odmienia według wzoru lub z niewielką pomocą nauczyciela rzeczownik, czasownik, przymiotnik, liczebnik, zaimek, potrafi podać przykłady zaimków, wskazuje czasowniki w różnych czasach, trybach, rzeczowniki własne i pospolite, przymiotniki, przysłówki i zaimki w zdaniu,
- przy pomocy nauczyciela określa formę odmiennych części mowy, oddziela temat od końcówki w wyrazach znanych z lekcji, stopniuje przymiotniki i przysłówki, odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych, rozpoznaje formy nieosobowe czasownika (bezokolicznik, formy zakończone na *-no*, *-to*), przyimek, partykułę i wykrzyknik
- fonetyki – zna alfabet, odróżnia głoskę od litery, z pomocą nauczyciela dzieli głoski

na twarde i miękkie, dźwięczne i bezdźwięczne, podaje przykłady głosek ustnych i nosowych, dzieli wyrazy znane z lekcji na głoski, dzieli wyrazy litery i sylaby, zna podstawowe reguły akcentowania wyrazów w języku polskim, stara się je stosować.

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

ŚLUCHANIE

- słucha innych ze zrozumieniem, uczestniczy w rozmowie, zadaje pytania, odpowiada
- wybiera najważniejsze informacje z wysłuchanego tekstu, tworzy prostą notatkę w formie tabeli, schematu, kilkuzdaniowej wypowiedzi, rozpoznaje nastrój słuchanych komunikatów
- powtarza swoimi słowami ogólny sens usłyszonej wypowiedzi, opowiada fabułę usłyszonej historii, formułuje pytania

CZYTANIE

- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w omawianych w klasie tekstach literackich oraz sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia
- rozpoznaje dosłowne intencje nadawcy
- przytacza informacje z odpowiednich fragmentów przeczytanego tekstu, zwłaszcza w dosłownej warstwie tekstu i wyrażone wprost
- określa temat i główną myśl tekstu, zwłaszcza na poziomie dosłownym
- czyta teksty płynnie i poprawnie pod względem artykulacyjnym
- poprawnie akcentuje i artykułuje większość wyrazów, stosuje intonację zdaniową podczas głośnego czytania utworów
- w prostych tekstach oddziela fakty od opinii
- wskazuje w wypowiedzi: tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie, posługuje się akapitami
- rozpoznaje cechy życzeń, ogłoszenia, instrukcji, przepisu
- wybiera potrzebne informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu
- wskazuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi.

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

- sprawdza pisownię wyrazu w słowniku ortograficznym
- potrafi wybrać odpowiednie informacje ze słowników: wyrazów bliskoznacznych, poprawnej polszczyzny oraz encyklopedii, czasopisma, stron internetowych

ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- nazywa swoje reakcje czytelnicze
- nazywa zabiegi stylistyczne w utworach literackich: apostrofa, powtórzenia, zdrobnienie, uosobienie, ożywienie, podmiot liryczny, (także zbiorowy), wyraz dźwiękonaśladowczy
- z niewielką pomocą nauczyciela odróżnia autora, adresata i bohatera wiersza
- dostrzega funkcję obrazowania poetyckiego w liryce
- dostrzega cechy wyróżniające teksty artystyczne (poetyckie i prozatorskie) i użytkowe
- określa i nazywa elementy świata przedstawionego: wątek, akcja, fabuła, pkt kulminacyjny
- rozumie rolę osoby mówiącej w tekście, rozpoznaje narradora pierwszo- i trzecioosobowego
- wskazuje cechy mitu, bajki, przypowieści i noweli w utworze
- samodzielnie cytuje morał bajki i sens przypowieści
- rozpoznaje elementy rytmu: wers, zwrotkę, rym, refren
- wyodrębnia słuchowisko, plakat, przedstawienie i film, odczytuje je na poziomie dosłownym
- zna pojęcia: *gra aktorska, reżyser, adaptacja, ekranizacja*, a także odmiany filmu
- przypisuje cechy bohaterom oraz ocenia ich postawy w odniesieniu do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość

- opowiada, streszcza przeczytane teksty, odczytuje sens omawianych utworów na poziomie metaforycznym.

II. Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- świadomie uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej, stosując się do reguł grzecznościowych; używa odpowiednich konstrukcji składniowych (np. trybu przypuszczającego lub zdań pytających) podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem, a także w sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych
- w typowych sytuacjach dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji, świadomie dobiera różne typy wypowiedzi, wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące
- formułuje pytania otwarte
- udziela odpowiedzi w formie zdań złożonych
- wypowiada się w logicznie ze sobą połączonych zdaniach na tematy związane z codziennością, otaczającą rzeczywistością, lekturą, filmem itp.
- wypowiada się w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne, zdaje relację z wydarzenia
- opisuje obraz, ilustrację, plakat oraz przedmiot, miejsce, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni; krótko, ale w sposób uporządkowany opisuje postać, zwierzę, przedmiot itp.
- recytuje utwory poetyckie, oddając jego ogólny nastrój i sens
- stosuje zasady poprawnej wymowy i akcentowania wyrazów rodzimych
- składa życzenia, tworzy krótką wypowiedź o cechach instrukcji, np. zasady gry
- wskazuje wyrazy o znaczeniu dosłownym i metaforycznym
- dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne, stosuje poprawne związki wyrazowe
- posługuje się pozawerbalnymi środkami wypowiedzi (mimiką, gestem)

PISANIE

- stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne
- na jego końcu, najczęściej stosuje podstawowe reguły interpunkcyjne dotyczące używania przecinka (np. przecinek przy wymienianiu) i dwukropka, myślnika w zapisie dialogu; dzieli wyrazy na sylaby, przenosi wyraz do następnego wersu
- poprawnie zapisuje głoski miękkie, zna i najczęściej stosuje podstawowe zasady dotyczące pisowni ó-u, rz-ż, ch-h, pisowni *nie* z rzeczownikami, przymiotnikami, przysłówkami, liczebnikami i czasownikami, cząstki *-by* z czasownikami
- potrafi wymienić najważniejsze wyjątki od poznanych reguł ortograficznych
- odróżnia nazwy własne od pospolitych i potrafi zastosować odpowiednie zasady dotyczące pisowni wielką literą
- zna i stosuje podstawowe zasady układu graficznego listu oficjalnego, wywiadu, ramowego i szczegółowego planu wypowiedzi, ogłoszenia, zaproszenia, instrukcji, przepisu kulinarnego, dziennika, pamiętnika notatki, streszczenia
- zapisuje, uwzględniając większość niezbędnych elementów, krótki list oficjalny, kilkuzdaniowy wywiad, plan ramowy i (z pomocą nauczyciela) szczegółowy, ogłoszenie, zaproszenie, instrukcję, przepis kulinarny, kartkę z dziennika i pamiętnika, notatkę (np. w tabeli) i proste krótkie streszczenie
- układa opowiadanie odtwórcze i twórcze, zachowując właściwą kolejność zdarzeń, wprowadza podstawowe elementy opisu świata przedstawionego
- tworzy na ogół poprawny opis obrazu, rzeźby i plakatu, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni
- stosuje co najmniej trzy akapity jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi (wstęp, rozwinięcie, zakończenie)
- na ogół zachowuje estetykę zapisu wypowiedzi

- konstruuje i zapisuje kilkuzdaniowe wypowiedzi poprawne pod względem logiczno-składniowym
- używa wypowiedzi pojedynczych i złożonych
- w zależności od adresata i sytuacji świadomie dobiera wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące
- udziela odpowiedzi w formie zdań złożonych
- stara się dostrzegać błędy ortograficzne i interpunkcyjne w swojej wypowiedzi i je poprawia
- wyszukuje cytaty i zapisuje je w cudzysłowie.

III. Kształcenie językowe

W typowych sytuacjach stosuje wiedzę językową w zakresie:

- słownictwa – wykorzystuje zdrobnienia, wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne w tworzonym tekście, tworzy poprawne związki wyrazowe
- składni – rozpoznaje i konstruuje zdania pojedyncze nierozwinięte i rozwinięte oraz wypowiedzenia złożone i równoważniki zdań, używa różnych typów wypowiedzi: oznajmujących, rozkazujących, pytających, wykrzyknikowych; neutralnych, wskazuje podmiot i orzeczenie, łączy w związki wyrazowe wyrazy w zdaniu, rozpoznaje określenia rzeczownika i czasownika, konstruuje wykres zdania pojedynczego
- fleksji – rozpoznaje i odmienia typowe rzeczowniki (własne, pospolite), czasowniki, przymiotniki, liczebniki, zaimki, określa formę gramatyczną czasowników w różnych czasach, trybach, rozpoznaje na typowych przykładach typy liczebników, podaje przykłady zaimków i wyjaśnia ich funkcję, oddziela temat od końcówki w typowych wyrazach odmiennych, stopniuje przymiotniki i przysłówki, używa przyimków do określenia relacji czasowych i przestrzennych; poprawnie zapisuje czasowniki z częstką *-by*, rozpoznaje formy nieosobowe czasownika (bezkolicznik, formy zakończone na *-no*, *-to*), stosuje wykrzykniki i partykuły, rozpoznaje zaimki w tekście)
- fonetyki – zna alfabet, wyjaśnia różnicę między głoską a literą, dzieli wyrazy na głoski, litery i sylaby, dzieli głoski na twarde i miękkie, dźwięczne i bezdźwięczne, ustne i nosowe, potrafi je nazywać, wykorzystuje wiedzę na temat rozbieżności między mową a pismem do poprawnego zapisywania wyrazów, zna i stosuje podstawowe reguły akcentowania wyrazów w języku polskim, stara się je stosować.

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- koncentruje uwagę podczas słuchania dłuższych wypowiedzi innych, a zwłaszcza odtwarzanych utworów
- wybiera potrzebne informacje z wysłuchanego tekstu, tworzy notatkę w formie tabeli, schematu, punktów, kilkuzdaniowej wypowiedzi, rozpoznaje nastrój słuchanych komunikatów
- odróżnia informacje ważne od mniej ważnych
- na podstawie słuchanego tekstu tworzy samodzielną notatkę: pisze plan, formułuje pytania
- właściwie odbiera intencje nadawcy komunikatu
- odczytuje przenośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich

CZYTANIE

- krótko charakteryzuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w tekstach literackich oraz identyfikuje nadawcę i odbiorcę w sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia
- rozpoznaje dosłowne i symboliczne intencje nadawcy
- przytacza informacje zawarte w tekście, wyszukuje informacje wyrażone pośrednio
- oddziela informacje ważne od drugorzędnych, fakt od opinii

- omawia temat i główną myśl na poziomie dosłownym, formułuje wnioski, próbuje omówić je na poziomie przenośnym
- czyta teksty płynnie i poprawnie pod względem artykulacyjnym, stara się interpretować je głosowo
- głośno czyta utwory, uwzględniając zasady poprawnej artykulacji, akcentowania i intonacji
- wskazuje części składowe wypowiedzi: tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie i rozumie ich funkcję, posługuje się akapitami
- wskazuje typowe elementy konstrukcyjne i stylistyczne w zaproszeniach, życzeniach, ogłoszeniach, instrukcjach, przepisach, listach oficjalnych, dziennikach, pamiętnikach, relacjach
- wybiera i wykorzystuje informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu
- wskazuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi oraz samodzielnie tłumaczy przenośne znaczenie wybranych wyrazów, związków wyrazów w wypowiedzi

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

- w razie potrzeby sprawdza pisownię wyrazu w słowniku ortograficznym
- wybiera informacje z różnych źródeł, np. czasopism, stron internetowych
- samodzielnie korzysta ze słowników wyrazów bliskoznacznych i poprawnej polszczyzny

ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- nazywa i uzasadnia swoje reakcje czytelnicze
- odnajduje w omawianych tekstach apostrofy, powtórzenia, zdrobnienia, uosobienia, ożywienia, obrazy poetyckie, wyrazy dźwiękonaśladowcze i objaśnia ich znaczenie
- rozpoznaje autora, adresata i bohatera wiersza
- wskazuje obrazy poetyckie w liryce i rozumie ich funkcję
- wskazuje cechy wyróżniające teksty artystyczne (poetyckie i prozatorskie) oraz użytkowe
- analizuje elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: narrator, akcja, fabuła, wątek, punkt kulminacyjny
- rozumie rolę osoby mówiącej w tekście (narrator), rozpoznaje narratora pierwszo- i trzecioosobowego
- identyfikuje mit, bajkę, przypowieść i nowelę, wskazuje ich cechy
- przytacza i parafrazuje morał bajki, odczytuje przesłanie utworu, np. przypowieści
- rozumie podstawową funkcję wersu, zwrotki, rymu, refrenu
- wyodrębnia słuchowisko, plakat społeczny, przedstawienie i film spośród innych przekazów i tekstów kultury, omawia je na poziomie dosłownym i próbuje je zinterpretować
- używa pojęć: *gra aktorska*, *reżyser*, *adaptacja*, *ekranizacja*, *kadr*, *ujęcie*, a także zna odmiany filmu, wyodrębnia elementy dzieła filmowego, odróżnia różne gatunki filmowe
- charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość
- odczytuje sens analizowanych utworów na poziomie semantycznym (dosłownym), a z niewielką pomocą nauczyciela – na poziomie przenośnym
- wskazuje neologizmy w tekście.

II. Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- przedstawia własne, logiczne zdanie w rozmowie, stosując się do reguł grzecznościowych; używa odpowiednich konstrukcji składniowych (np. trybu przypuszczającego lub zdań pytających) podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem, w sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych
- dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji, świadomie w typowych sytuacjach dobiera różne rodzaje wypowiedzi prostych i rozwiniętych, wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące, świadomie dobiera intonację zdaniową
- udziela odpowiedzi w formie krótkiej, sensownej wypowiedzi

- łączy za pomocą odpowiednich spójników i przyimków współrzędne i podrzędne związki wyrazowe w zdaniu
- wypowiada się w roli świadka i uczestnika zdarzeń
- stosuje poprawne formy rzeczownika, przymiotnika, przysłówka, liczebnika i czasownika
- gromadzi wyrazy określające i nazywające na przykład cechy wyglądu i charakteru
- wypowiada się logicznie i w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe
- aktywnie uczestniczy w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami
- w sposób logiczny i uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę, przedmiot, obraz, ilustrację, plakat, stosując właściwe tematowi słownictwo oraz słownictwo służące do formułowania ocen, opinii, emocji i uczuć
- wygłasza z pamięci teksty poetyckie, posługując się pauzą, barwą głosu
- świadomie posługuje się pozawerbalnymi środkami wypowiedzi (mimiką, gestem)
- stosuje się do zasad właściwego akcentowania wyrazów i intonowania wypowiedzi
- składa życzenia, tworzy wypowiedź o cechach instrukcji, np. zasady gry
- odróżnia znaczenia dosłowne wyrazów od metaforycznych i objaśnia znaczenia metaforyczne
- dobiera i stosuje w swoich wypowiedziach wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne oraz poprawne związki wyrazowe

PISANIE

- bezbłędnie stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu, stosuje w większości typowych sytuacji w swoich pracach podstawowe reguły interpunkcyjne dotyczące przecinka (np. przecinek przy wymienianiu oraz przed wybranymi zaimkami), dwukropka, myślnika; dzieli wyrazy na sylaby, przenosi wyraz do następnego wersu
- poprawnie zapisuje głoski miękkie, zna i stosuje poznane zasady ortografii dotyczące pisowni ó-u, rz-ż, ch-h, *nie* z różnymi częściami mowy, *-by* z czasownikami i interpunkcji oraz potrafi je zastosować w sytuacjach nietypowych (np. wykorzystać wiedzę o wyrazach neutralnych i zdrobnieniach)
- zna i stosuje wyjątki od poznanych reguł ortograficznych
- odróżnia nazwy własne od pospolitych i stosuje odpowiednie zasady dotyczące pisowni wielką literą
- zna i stosuje zasady układu graficznego listu oficjalnego, wywiadu, ramowego i szczegółowego planu wypowiedzi, ogłoszenia, zaproszenia, instrukcji, przepisu kulinarnego, dziennika, pamiętnika, notatki, streszczenia
- zapisuje, uwzględniając wszystkie niezbędne elementy, list oficjalny, wywiad, plan ramowy i szczegółowy, ogłoszenie, zaproszenie, instrukcję, przepis kulinarny, kartkę z dziennika i pamiętnika, notatkę (w różnych formach) i streszczenie
- układa spójne, uporządkowane pod względem chronologicznym poprawnie skomponowane opowiadanie odtwórcze/twórcze, stara się, aby były one wierne utworowi / pomysłowe, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe, zwłaszcza przysłówki, przyimki i wyrażenia przyimkowe; opowiada z perspektywy świadka i uczestnika zdarzeń, wprowadza dialog, a także elementy innych form wypowiedzi, np. opis
- stosuje akapity jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi
- w sposób uporządkowany opisuje obraz, ilustrację, plakat, rzeźbę, stosując słownictwo służące do formułowania ocen i opinii, emocji i uczuć
- zachowuje estetykę zapisu wypowiedzi
- w wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami łączy

za pomocą odpowiednich spójników i przyimków współrzędne i podrzędne związki wyrazowe

i stosuje się do zasad interpunkcji

- w wypowiedziach stosuje poprawne formy gramatyczne rzeczownika, przymiotnika, liczebnika i czasownika we wszystkich trybach
- w wypowiedziach gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy na przykład charakteru na podstawie zachowań i postaw
- dostrzega błędy ortograficzne i interpunkcyjne w tworzonej wypowiedzi i je poprawia
- sprawnie wyszukuje cytaty, zapisuje je w cudzysłowie i wprowadza do swojego tekstu.

III. Kształcenie językowe

Umiejętnie stosuje wiedzę językową w zakresie:

- słownictwa – wzbogaca tworzony tekst na przykład zdrobniejszymi, wyrazami bliskoznacznymi, przeciwstawnymi, związkami frazeologicznymi
- składni – rozpoznaje i stosuje różnorodne typy zdań: pojedynczych i złożonych oraz równoważniki; celowo używa różnych typów wypowiedzi: pytających, oznajmujących, wykrzyknikowych, neutralnych, rozkazujących w zależności od sytuacji komunikacyjnej; wskazuje podmiot i orzeczenie, buduje spójne zdania pojedyncze, w których poprawnie łączy w związki wszystkie wyrazy; wzbogaca zdania, dodając przydawki, dopełnienia i okoliczniki; poprawnie rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu, tworząc wykres zdania pojedynczego, stosuje się do zasad poprawnej interpunkcji
- fleksji – rozpoznaje i poprawnie odmienia typowe rzeczowniki (własne, pospolite, konkretne, abstrakcyjne), czasowniki, przymiotniki, liczebniki, zaimki i określa ich formę, rozpoznaje czasy i typy liczebników, rozpoznaje formy nieosobowe czasownika (bezokolicznik, formy zakończone na *-no*, *-to*), wskazuje zaimki w tekście, podaje ich przykłady, wyjaśnia ich funkcję i stosuje je w celu uniknięcia powtórzeń, poprawnie używa krótszych i dłuższych form zaimków, używa odmiennych części mowy w poprawnych formach
- fonetyki – stosuje wiadomości z zakresu podziału wyrazów na litery, głoski i sylaby, a także różnic między pisownią i wymową w poprawnym ich zapisie, bezbłędnie dzieli głoski na ustne, nosowe, twarde, miękkie, dźwięczne, bezdźwięczne, dzieli na głoski wyrazy ze spółgłoskami miękkimi, zna i stosuje reguły akcentowania wyrazów w języku polskim

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- przekazuje treść wysłuchanych wypowiedzi
- samodzielnie i krytycznie wybiera różnorodne informacje z wysłuchanego tekstu, tworzy notatkę w formie dostosowanej do potrzeb (np. plan, tabela, schemat, kilkuzdaniowa wypowiedź), rozpoznaje nastrój i nazywa intencje nadawcy komunikatu
- odczytuje i omawia przerośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich
- wyraża spójne zdanie na temat wysłuchanego komunikatu

CZYTANIE

- charakteryzuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w tekstach literackich oraz identyfikuje nadawcę i odbiorcę w sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia
- wyjaśnia dosłowne i symboliczne intencje nadawcy
- przytacza i wyjaśnia informacje w tekście, wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio i wykorzystuje je w wypowiedzi na przykład opisującej lub oceniającej postać fikcyjną lub rzeczywistą

- oddziela informacje ważne od drugorzędnych, fakty od opinii i wykorzystuje je w odczytywaniu znaczeń dosłownych i przenośnych, dokonuje selekcji materiału na podstawie faktów i opinii zawartych w tekście
- szczegółowo omawia temat i główną myśl tekstu na poziomie dosłownym i przenośnym
- czyta teksty płynnie i poprawnie pod względem artykulacyjnym, interpretuje je głosowo, zwracając uwagę na przykład na wyrażane emocje i interpunkcję
- głośno czyta utwory, wykorzystując umiejętność poprawnej artykulacji i intonacji, aby oddać sens odczytywanego tekstu; poprawnie akcentuje wyrazy, również te, które w języku polskim akcentuje się nietypowo
- ma świadomość konstrukcji wypowiedzi, rozumie funkcje takich części składowych wypowiedzi, jak tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie
- świadomie posługuje się akapitami w celu oddzielania od siebie poszczególnych zagadnień
- płynnie oddziela fakty od opinii w dłuższych tekstach
- wskazuje typowe elementy konstrukcyjne i stylistyczne w życzeniach, ogłoszeniach, instrukcjach, przepisach, listach oficjalnych, dziennikach i pamiętnikach
- odczytuje i twórczo wykorzystuje treści zawarte w artykule, instrukcji, przepisie, tabeli, schemacie i notatce
- wskazuje i odczytuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

- systematycznie korzysta ze słownika ortograficznego
- wybiera informacje wyrażone pośrednio w różnych źródłach, np. czasopismach, stronach internetowych; konfrontuje je z innymi źródłami
- świadomie używa słowników wyrazów bliskoznacznych i poprawnej polszczyzny w celu wzbogacenia warstwy językowej tekstu

ALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- swobodnie opowiada o swoich reakcjach czytelnicznych, nazywa je, uzasadnia; ocenia i opisuje utwór, konfrontuje swoje reakcje czytelniczne z innymi odbiorcami
- odnajduje w utworze poetyckim apostrofy, powtórzenia, zdrobnienia, uosobienia, ożywienia, obrazy poetyckie, wyrazy dźwiękonaśladowcze, objaśnia ich funkcję i znaczenie przenośne
- rozpoznaje autora, adresata i bohatera wiersza, nie utożsamiając ich ze sobą; wykorzystuje wiedzę na temat podmiotu lirycznego, adresata i bohatera wiersza do interpretacji utworu
- szczegółowo omawia obrazy poetyckie w wierszu i ich funkcję w utworze
- szczegółowo omawia cechy wyróżniające teksty artystyczne (poetyckie i prozatorskie) oraz użytkowe
- objaśnia funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w utworze epickim
- identyfikuje mit, bajkę, przypowieść i nowelę, szczegółowo omawia ich cechy
- rozumie rolę osoby mówiącej w tekście (narrator), rozpoznaje narratora trzecioosobowego i dostrzega różnice między narracją pierwszo- i trzecioosobową
- objaśnia morał bajki na poziomie metaforycznym, samodzielnie odczytuje przesłanie utworu, np. przypowieści
- rozumie funkcję: wersu, zwrotki, rymu, refrenu w ukształtowaniu brzmienia tekstu
- wyodrębnia słuchowisko, plakat społeczny, przedstawienie i film spośród innych przekazów i tekstów kultury, interpretuje je na poziomie dosłownym i przenośnym
- funkcjonalnie używa w swoich wypowiedziach pojęć z zakresu filmu i radia, m.in. *gra aktorska, reżyser, scenariusz, adaptacja (filmowa, muzyczna, radiowa itd.), ekranizacja, kadr, ujęcie, słuchowisko*; wyróżnia wśród przekazów audiowizualnych słuchowiska i różne gatunki filmowe

- charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do różnych wartości, konfrontuje sytuację bohaterów z własnymi doświadczeniami i doświadczeniami innych bohaterów literackich
- samodzielnie odczytuje sens utworów na poziomie dosłownym i przenośnym
- rozumie pojęcie *neologizm*, wskazuje neologizmy w tekście, rozumie zasady ich tworzenia

II. Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- uzasadnia własne zdanie w rozmowie, podaje odpowiednie przykłady, stosuje się do reguł grzecznościowych, świadomie używa odpowiednich konstrukcji składniowych (np. trybu przypuszczającego lub zdań pytających) podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem, a także w różnorodnych sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych
- dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji, świadomie dobiera różne typy wypowiedzi prostych i rozwiniętych, wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące
- rozpoczyna i podtrzymuje rozmowę na temat lektury czy dzieła filmowego
- udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym, świadomie dobiera intonację zdaniową,
- poprawnie stosuje formy czasownika w różnych trybach, w zależności od kontekstu i adresata wypowiedzi
- w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje poprawny język, bogate słownictwo oraz frazeologizmy związane z omawianą tematyką
- w sposób przemyślany i uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę, obraz, ilustrację, plakat, stosując bogate i właściwe tematowi słownictwo oraz słownictwo służące do formułowania ocen, opinii, emocji i uczuć
- zaznacza akcenty logiczne, stosuje pauzy, dostosowuje tempo recytacji do treści wygłaszanych z pamięci lub recytowanych utworów
- interpretuje przenośne treści utworów poetyckich przewidzianych w programie nauczania
- swobodnie dobiera i stosuje w swoich wypowiedziach wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne oraz poprawne związki wyrazowe
- świadomie wzbogaca komunikat pozawerbalnymi środkami wypowiedzi
- stosuje się do zasad właściwego akcentowania wyrazów (również akcentowanych nietypowo) i intonowania wypowiedzi
- składa życzenia, tworzy precyzyjną wypowiedź o cechach instrukcji, np. zasady gry
- dokonuje samokrytyki wypowiedzi i doskonali ją pod względem konstrukcji i języka

PISANIE

- bezbłędnie stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu, systematycznie stosuje poznane reguły interpunkcyjne, stosuje
- w swoich pracach dwukropek, myślnik, wielokropek, średnik; dzieli wyrazy na sylaby, przenosi wyraz do następnego wersu
- komponuje poprawne pod względem ortograficznym, interpunkcyjnym, fleksyjnym, składniowym wypowiedzi o przejrzystej, logicznej kompozycji z uwzględnieniem akapitów; płynnie stosuje poznane reguły ortograficzne, zna i stosuje wyjątki od nich
- bezbłędnie odróżnia nazwy własne od pospolitych i bezbłędnie stosuje zasady dotyczące pisowni wielką literą
- pisze bezbłędnie pod względem kompozycyjnym i treściowym list oficjalny, wywiad, ramowy i szczegółowy plan wypowiedzi, ogłoszenie, zaproszenie, instrukcję, przepis kulinarny, dziennik, pamiętnik, notatkę biograficzną, streszczenie
- zapisuje, uwzględniając wszystkie niezbędne elementy, list oficjalny, wywiad, plan ramowy i szczegółowy, ogłoszenie, zaproszenie, instrukcję, przepis kulinarny, kartkę

z dziennika i pamiętnika, notatkę biograficzną (w różnych formach) i streszczenie, dba o ciekawą formę swojego tekstu i/lub rzetelność zawartych w nim danych

- układa szczegółowe/pomysłowe, wyczerpujące, poprawnie skomponowane opowiadanie odtwórcze/twórcze, list z perspektywy bohatera, list oficjalny, dziennik i pamiętnik, streszcza przeczytane utwory literackie, zachowując porządek chronologiczny i uwzględniając hierarchię wydarzeń
- świadomie wprowadza dialog do opowiadania jako element rozbudowanej kompozycji, wprowadza inne formy wypowiedzi, np. opisu, charakterystyki bezpośredniej, świadomie stara się różnicować język bohaterów i narratora
- w wypowiedziach pisemnych konsekwentnie stosuje akapity jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi (wstęp, rozwinięcie, zakończenie)
- zachowuje estetykę zapisu wypowiedzi, dba, aby zapis jego wypowiedzi ułatwiał odbiorcy jej czytanie
- tworzy szczegółowy, dobrze skomponowany opis obrazu, rzeźby i plakatu, stosując właściwe danej dziedzinie szuki nazewnictwo i słownictwo służące do formułowania ocen i opinii, emocji i uczuć
- uzasadnia własne zdanie, podaje odpowiednie przykłady, np. z lektury
- udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych konstrukcyjnie stylistycznie
- w wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje bogate słownictwo, frazeologizmy związane z omawianą tematyką; jego język jest poprawny
- dokonuje samodzielnej autokorekty napisanego tekstu pod względem ortograficznym, interpunkcyjnym, stylistycznym i treściowym
- sprawnie wyszukuje cytaty, zapisuje je w cudzysłowie, szczególnie dba o całkowicie wierny zapis cytatu, potrafi płynnie wprowadzić cytat do własnego tekstu

III. Kształcenie językowe

Sprawnie stosuje i wykorzystuje wiedzę językową w zakresie:

- słownictwa – dba o poprawność słownikową tworzonych wypowiedzi, samodzielnie dobiera zdrobnienia, wyrazy bliskoznaczne, przeciwstawne i frazeologizmy, wzbogacając tekst w zależności od formy wypowiedzi i sytuacji komunikacyjnej
- składni – swobodnie rozpoznaje różne typy zdań pojedynczych (pytające, oznajmujące, rozkazujące, neutralne, wykrzyknikowe, nierozwinięte, rozwinięte), zdania złożone, równoważniki zdań, wskazuje podmiot i orzeczenie, tworzy ciekawe pod względem składniowym wypowiedzi, stosuje się do zasad poprawności logiczno-składniowej, wzbogaca zdania, dodając przydawki, dopełnienia i okoliczniki, dba o poprawne łączenie wyrazów w związki i interpunkcję wypowiedzeń złożonych)
- fleksji – rozpoznaje i stosuje w wypowiedziach w poprawnych formach odmienne i nieodmienne części mowy przewidziane w programie nauczania, bezbłędnie określa formę odmiennej części mowy, w tym poprawnie rozpoznaje i odmienia rzeczowniki (własne, pospolite, konkretne, abstrakcyjne), stosuje formy różnych czasów i trybów czasownika, typy liczebnika, zaimki, rozpoznaje formy nieosobowe czasownika (bezokolicznik, formy zakończone na *-no*, *-to*), zastępuje rzeczowniki, przymiotniki, przysłówki i liczebniki odpowiednimi zaimkami, poprawnie stosuje krótsze i dłuższe formy zaimków, wykorzystuje wiedzę o obocznościach w odmianie wyrazów do pisowni poprawnej pod względem ortograficznym
- fonetyki – biegle stosuje wiadomości z zakresu fonetyki i wykorzystuje je w poprawnym zapisie wyrazów, stosuje w praktyce wszystkie poznane zasady akcentowania wyrazów.

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- odczytuje i wyjaśnia przenośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich

CZYTANIE

- samodzielnie czyta ze zrozumieniem na poziomie semantycznym i krytycznym, również teksty spoza listy lektur

- wykorzystuje treści zawarte w artykułach, instrukcjach, przepisach, tabelach, schematach i notatkach biograficznych w tworzeniu własnych, samodzielnych wypowiedzi

- odczytuje głośno i wygłasza z pamięci utwory poetyckie i prozatorskie oraz je interpretuje

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

- wybiera i twórczo wykorzystuje informacje z różnych źródeł (np. czasopism, stron internetowych) we własnych wypowiedziach o charakterze informacyjnym lub oceniającym
- szuka inspiracji do wzbogacenia swoich tekstów w słownikach wyrazów bliskoznacznych i poprawnej polszczyzny
- dba o czystość i poprawność swojej wypowiedzi, korzystając z różnych źródeł: słowników, poradników, audycji radiowych i programów telewizyjnych

ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- porównuje funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w różnych utworach epickich
- wskazuje elementy mitu, bajki, przypowieści w innych tekstach kultury
- dostrzega różnice między celem programów informacyjnych, rozrywkowych, reklam
- odnosi się do postaw bohaterów fikcyjnych i opisuje otaczającą ich rzeczywistość.

II. Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- przedstawia własne stanowisko w związku ze sposobem rozwiązania problemu, zadania
- podejmuje rozmowę na temat przeczytanej lektury/dzieła także spoza kanonu lektur przewidzianych programem nauczania w klasie piątej; omawia je w odniesieniu do innych dzieł także spoza kanonu lektur
- interpretuje metaforyczne i symboliczne treści utworów literackich i plastycznych

PISANIE

- tworzy samodzielne wypowiedzi cechujące się ciekawym twórczym ujęciem tematu, poprawną konstrukcją oraz właściwym doбором środków językowych
- wykazuje się szczególną dbałością o poprawność ortograficzną, interpunkcyjną, fleksyjną i składniową oraz estetykę zapisu wypowiedzi.

III. Kształcenie językowe

- świadomie stosuje i twórczo wykorzystuje wiedzę językową w zakresie treści materiałowych przewidzianych programem nauczania słownictwa, składni, fleksji i fonetyki.

KRYTERIA i ZASADY OCENY WYPOWIEDZI USTNEJ, PISEMNEJ, RECYTACJI, POPRAWNOŚCI ORTOGRAFICZNEJ.

A. Wypowiedzi ustne:

- 1) Uczeń wypowiada się zgodnie z tematem (ogólnie lub szczegółowo): 0p. - 2p.
- 2) Zachowuje odpowiednią kompozycję (wstęp, rozwinięcie, zakończenie, łączy tekst w logiczną całość, unika powtarzania tych samych myśli): 0p. - 1p.
- 3) Urozmaicona fabuła (opis, charakterystyka, czas i miejsce akcji, puenta, punkt kulminacyjny - wszystkie elementy maksymalna liczba punktów): 0p. - 2p.

- 4) Zwraca uwagę na poprawność językową (stosuje bogate słownictwo, włącza w wypowiedź związki frazeologiczne, przysłowia, porównania, cytaty, dba o odpowiedni akcent, używa wyrazów poprawnych gramatycznie): 0p. - 2p.
- 5) Stosuje odpowiednie tempo mówienia (mówi płynnie, unika pauz i przerywników): 1p.

Oceny za wypowiedź ustną:	
celujący	8 pkt .
bardzo dobry	7 pkt.
dobry	6 pkt .
dostateczny	5 pkt .
dopuszczający	4 pkt. - 3pkt .
niedostateczny	2 pkt. - 0pkt

Uwagi dodatkowe

* Jeśli wypowiedź ucznia składa się z mniej niż wymagana liczba wypowiedzeń, ale jest zgodna z tematem, uczeń nie może otrzymać oceny wyższej niż dopuszczająca.

* Jeśli wypowiedź ucznia nie jest zgodna z wymaganym tematem, uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną.

B. **Recytacja:**

- 1) 1. Uczeń recytuje (płynnie bez namysłów, poprawek, przerywania): 2p - 0p.
- 2) 3. Przestrzega znaków przestankowych: 1p - 0p.
- 3) 4. Dopasowuje tempo recytacji i modulację głosu do treści oraz nastroju wiersza: 1p - 0p.
- 4) 5. Dykcja: 1p - 0p.
- 5) 6. Wykorzystuje mimikę: 1p - 0p.
- 6) 7. Dojrzałe interpretuje utwór: 1p - 0p.

Oceny za recytację:	
celujący	7 pkt.
bardzo dobry	6 pkt.
dobry	5 pkt.
dostateczny	4pkt.
dopuszczający	3 pkt.
niedostateczny	2 pkt. - 0pkt.

C. Wypowiedzi pisemne (sprawdzane i oceniane są wg kryteriów):

- 1) Treść (uczeń zrozumiał temat, rozwija go, dobiera materiał, ma ciekawe pomysły, wnioskuje).
- 2) Segmentacja (uczeń stosuje akapity, estetyczny zapis: pisze czytelnie, oddziela wyrazy, nie ma dużo skreśleń w swojej pracy).
- 3) Styl (uczeń posługuje się określonym stylem wypowiedzi, adekwatnym do formy wypowiedzi).
- 4) Język (poprawnie buduje zdania, dobrze wyznacza granice zdań, trafnie dobiera wyrazy).
- 5) Zapis poprawny pod względem ortograficznym (stosuje poprawnie zasady ortograficzne).
- 6) Interpunkcja (stosuje poprawnie zasady interpunkcyjne).

KRYTERIA PUNKTOWEGO OCENIANIA WYPOWIEDZI PISEMNEJ*

(np. opowiadania, charakterystyki, opisu, listu, sprawozdania itp.)

KRYTERIA OCENIANIA	PUNKTACJA
--------------------	-----------

Treść	0 – 4 pkt.
Segmentacja, zapis	0 – 1 pkt.
Styl	0 – 1 pkt.
Język (dopuszczalne 3 błędy, niezależnie od kategorii)	0 – 2 pkt.
poprawne (pod względem znaczeniowym) słownictwo, również w związkach frazeologicznych	5 bł. - 6 bł.– 2 pkt.
poprawna odmiana wyrazów oraz łączenie wyrazów w zdania i zdań pojedynczych w zdania złożone (nie pojawia się powtarzanie tych samych struktur zdaniowych)	7 bł. – 8bł - 1 pkt.
trafnie dobrane środki językowe (nie pojawiają się wulgaryzmy, nieuzasadnione kolokwializmy, wielosłowie, wieloznaczność, nieuzasadnione powtarzanie wyrazów obcych i wyrażenia typu: praktycznie rzecz biorąc, dajmy na to, powiedzmy)	9 bł. – 0 pkt.
Ortografia (dopuszczalne 2 błędy, dyslektycy – 3 błędy)	0 – 1pkt.
Interpunkcja (dopuszczalne 3 błędy, dyslektycy 5 błędów)	0 - 1pkt. 2 bł. - 0pkt.

Oceny:

celujący – 10 pkt.

bardzo dobry – 9 pkt.

dobry – 8 – 7 pkt.

dostateczny – 6 pkt.

dopuszczający – 5 – 4 pkt.

niedostateczny – 3– 0 pkt.

KRYTERIA OCENIANIA KRÓTKICH FORM WYPOWIEDZI PISEMNYCH*

(np. zaproszenia, ogłoszenia, dedykacji, podziękowania, notatki)

KRYTERIA OCENIANIA	PUNKTACJA
Temat (elementy niezbędne dla danej formy; wszystkie elementy – 2p, brak jednego elementu - 1p., brak dwóch elementów i więcej – 0p.)	0p. – 2 pkt.
Kompozycja (wypowiedź jest spójna i poprawna kompozycja dla wymaganej formy)	0p. – 1pkt.
Język i styl (dopuszczalny 1 błąd językowy – 1p., więcej błędów – 0p.)	0bł. – 1 pkt. 2 bł. i więcej – 0pkt
Ortografia, interpunkcja (dopuszczalny 1 błąd ortograficzny i 1 błąd interpunkcyjny; dyslektycy 2 błędy ortograficzne, dwa interpunkcyjne).	0 – 1.pkt.
Zapis, estetyka wykonania (prace dyslektyków estetyka pisania, skreśleń)	0 – 1 pkt.

Oceny:

celujący – 6 pkt.

bardzo dobry – 5 pkt.
dobry – 4 pkt.
dostateczny – 3 pkt.
dopuszczający – 2 pkt.
niedostateczny – 1 – 0 pkt.

* Uwagi dodatkowe do oceny prac pisemnych

- Jeżeli praca w całości nie jest na temat, uczeń otrzymuje 0 pkt.
- Jeżeli praca jest nieczytelna, a uczeń nie posiada opinii o dysleksji czy dysgrafii, otrzymuje 0 pkt.
- Jeżeli praca jest nieczytelna, a uczeń posiada opinię o dysleksji czy dysgrafii, musi przeczytać ją nauczycielowi głośno, jeśli tego nie zrobi – otrzymuje za pracę 0 pkt.
- Jeżeli wypowiedź nie zawiera wymaganej liczby słów, jest oceniany jedynie temat, a w pozostałych kryteriach uczeń otrzyma 0 pkt.
- Nauczyciel przed redagowaniem przez uczniów wypracowania/pracy klasowej jest zobowiązany podać uczniom szczegółowe kryteria.

D. Dyktanda:

Oceny za dyktando:

- celujący - ortografia, interpunkcja, estetyka pisma bez zarzutu;
- bardzo dobry - 1 błąd, estetyka bez zarzutu;
- dobry - 2 błędy;
- dostateczny - 3 – 4 błędy;
- dopuszczający - 5 – 6 błędów;
- niedostateczny - 7 i więcej błędów.

3 błędy interpunkcyjne liczone są jako 1 błąd ortograficzny

Oceny za dyktando (uczniowie dylektyczni):

- celujący 1 błąd
- bardzo dobry - 2 - błędy
- dobry - 3 - błędy
- dostateczny - 4 – 5 błędów
- dopuszczający 6 – 7 błędów
- niedostateczny - 8 i więcej błędów

Pięć błędów interpunkcyjnych - 1 błąd ortograficzny

E. Zeszyt przedmiotowy

L.P.	KRYTERIA	PUNKTACJA
1.	Systematyczne prowadzenie zeszytu(uczeń ma wszystkie lub prawie wszystkie notatki z lekcji)	0-2pkt.
2.	Czytelność zapisu (zapis czytelny.	0-1pkt.
3.	Przestrzeganie ustalonych zasad dotyczących porządku zapisu lekcji.	0-1pkt.
4.	Estetyka np. estetyczne skreślenia, odstępy, podkreślenia, kolorowe zaoisy itd.	0-1pkt.
5.	Grubość zeszytu.	0-1

Oceny: celujący – 6 pkt.
bardzo dobry – 5 pkt.
dobry – 4 pkt.

dostateczny – 3 pkt.
dopuszczający – 2 pkt.
niedostateczny – 1 – 0 pkt.

E. Klasyfikacja i sposoby oznaczania błędów

RODZAJ BŁĘDU	SPOSÓB OZNACZENIA
1. Błędy merytoryczne a) rzeczowe, b) logiczne.	rzecz.
2. Błędy gramatyczne a) fleksyjne, b) składniowe c) słowotwórcze.	jęz.
3. Błędy wyrazowe a) leksykalne, b) frazeologiczne.	
4. Błąd językowy spowodowany brakiem wyrazu	
4. Błędy stylistyczne	styl.
5. Błędy pisowni a) ortograficzne, b) interpunkcyjne,	ort. int.
5. Błąd graficzny	graf.

Zasady i kryteria oceniania pracy, w tym prac pisemnych uczniów z dysfunkcjami

Dotyczą uczniów posiadających opinię z poradni psychologiczno-pedagogicznej, w której potwierdzono określone deficyty i charakter zaburzeń.

- 1) W ocenie prac pisemnych uczniów uwzględnia się wartości merytoryczne z pominięciem aspektu graficznego, natomiast ortografia i interpunkcja oceniana jest wg kryteriów OKE.
- 2) W przypadku uczniów dyslektycznych nie ocenia się głośnego czytania przy całej klasie, umiejętność tę sprawdza się po uprzednim przygotowaniu tekstu przez ucznia.
- 3) Poprawność ortograficzna nie decyduje o ocenie pracy, jednak uczeń zobowiązany jest do ćwiczeń ortograficznych obejmujących zakres materiału.
- 4) Formy sprawdzania i oceniania postępów w zakresie ortografii mają charakter dyktand z okienkiem ortograficznym, pisanem z pamięci i innymi ćwiczeniami ortograficznymi.
- 5) W przypadku ucznia z dysgrafią czy dysortografią akceptowane jest pismo drukowane lub biblioteczne.
- 6) W zeszytach przedmiotowych nie ocenia się estetyki pisma.
- 7) Niska jakość pisma nie obniża oceny. Nie dyskwalifikuje się prac napisanych nieczytelnie, jednak uczeń powinien odczytać pracę nauczycielowi, jeśli nie przeczyta jej głośno, otrzymuje ocenę niedostateczną.
- 8) Preferuje się wypowiedzi ustne ucznia.
- 9) Podczas oceniania bierze się pod uwagę stosunek do przedmiotu, chęci, wysiłek, przygotowanie do zajęć, systematyczność, prowadzenie zeszytu, w tym zeszytu ćwiczeń.

10) Ocena półroczna i roczna będzie uzależniona od postępów w nauce, zaangażowania ucznia i systematyczności w pracy.

11) Ze względu na wolne tempo czytania lub pisania wydłuża się czas pracy ucznia.

Uwaga! Uczniowie mają możliwość pisania dłuższych wypowiedzi pisemnych na komputerze.

ZASADY POPRAWY BŁĘDÓW W PRACACH PISEMNYCH **Z JEZYKA POLSKIEGO**

1. Wszystkie prace klasowe, dyktanda i sprawdzone przez nauczyciela zadania domowe uczeń ma obowiązek poprawić, czyli dokonać korekty popełnionych błędów.
2. Uczeń dokonuje poprawy pracy klasowej i dyktanda podczas zajęć języka polskiego. Korzysta ze słownika ortograficznego i słownika wyrazów bliskoznacznych.
3. Pisemne prace uczeń poprawia w zeszycie przedmiotowym.
4. Poprawiając błędy ortograficzne uczeń przepisuje wyraz kilka razy i układa z tym wyrazem zdanie lub poprawia błędy według własnego pomysłu, np. układa krzyżówkę, tworzy rysunek.
5. Poprawa błędów interpunkcyjnych i językowych w pracy klasowej i w zadaniu domowym przeprowadzana jest wspólnie. Nauczyciel podaje zdania, w których wystąpiły typowe, powtarzające się błędy i uczniowie dokonują poprawy.
6. Błędy ortograficzne popełnione przy przepisywaniu z tablicy uczeń poprawia w tym samym miejscu na marginesie zeszytu.

Opracowanie – Małgorzata Sobczuk